

Doç. Dr. Erol Göka

T.C. S.B. Ankara Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesi 1. Psikiyatri Kliniği Şefi

Türklerin yüksek yönetim ideali ve uygarlıklara karşı açık oluşları psikolojilerindeki en belirgin yanlardı. Bir başka uygarlığın, İslamiyet'in temsilcileri olarak modern Batı uygarlığıyla karşılaşmaları ve onun meydan okumasıyla baş edememeleri, Türklerin tarihsel psikolojilerinde büyük sarsıntılar yarattı.

Türkler ve Yenilik

Tarihteki rolleri “uygarlıklar arasında arabuluculuk” etmek olan Türkler, her zaman uygarlıkların ürünlerine karşı açık ve dinlere karşı hoşgörülü olmuşlardır. Aynı şekilde liderlerinden de yeniliğe ve değişime açık olmayı, dünyaya ayak uydurmaya beklerler; içe-kapanmacı yönetme stillerini reddederler. Türklerin yenilik karşısındaki bu fevkalade tutumlarının birçok nedeni vardır.

Yaşadıkları coğrafyanın ve kendilerinden kat kat kalabalık ve çok köklü, yerleşik Çin uygarlığıyla, Hint ve İranlılarla komşu olan bir savaşçı, yarı-göçebe topluluk olmanın getirdiği maddi koşullar nedeniyle Türkler, var kalabilmek için yönetimde olmaları gerektiğini anlamışlardı. Büyük tarihçimiz Osman Turan'ın deyişiyle bir “Türk cihan hakimi-yeti mefkuresi”ne sahip olmuşlar, her zaman bir “yönetme ideali” taşımışlardı. Bu yönetme ideali, onların grup davranışlarına en doğrudan biçimde “kolay devlet kurma” biçiminde yansımış ancak ne var ki, Türk tarihçisi Roux'un da saptadığı gibi “idarecilik ve muhasebe anlayışı; arşivleme konusunda özel eğilim” ve savaşçılık dışında yönetim için gerekli ekonomi ve kültür politikalarına sahip olamamışlardı. Böyle politikalara sahip olabilmek için yerleşik olmaya, kurum sistemine ve yazılı kültür dairesinde kalmaya ihtiyaç vardı. Oysa Türkler, uygarlık ürünlerini hep ödünç almak durumundaydılar.

Uygarlık ürünlerinin ödünç alınarak hükümlünlüğünü sürdürmek zorunda kalmanın en somut göstergesi, yönetim katında görülen “yabancı”lardı. Tonyukuk gibi Çin'de veya başka uygarlık geleneği olan topraklarda yetişmiş olan kaç yöneticimiz var biliyoruz.

Ama bildiğimiz bir şey varsa, Türk devletlerinde, yönetici katında eli kalem tutanların genellikle Türk kökenli olmayışlarıydı. Çin etkisini bir yana bıraksak bile Gök-Türklerin ve Uygurların akıl hocaları, kalem erbapları İrani bir topluluk olan Soğdularlardı. İrani etkinin en açık işareti, Büyük Selçuklu İmparatorluğu'nun veziri Nizamül-Mülk ve onun “Siyasetname”sinde görülür. Türkler Anadolu'yu yurt edindikten sonra da İrani etki sürdü.

Türkler üzerindeki “yabancı” etkisinin büyük imparatorluklarda sıkça görülen, kökenleri Sasanilere uzanan devşirme geleneğiyle, liderlerimizin bilim ve sanat hamiliği yapmakta dünyaca bilinen nitelikleriyle bir ilgisi yoktu. Yöneticilerimiz “yabancı”lara mecbur olduklarının pekala farkındaydılar ve hatta çoğu kere kendileri de onlara ve kültürlerine hayrandılar, onların kültürünü tüm topluma yaymak istiyorlardı. Anadolu Selçuklu yöneticilerine dışardan bakan birisi, “Bunlar Farisi olmalı” derdi rahatlıkla. “Yabancı”yla ve Türk kökenli olmayan uygarlıklarla bu enteresan bağ, Osmanlı Devleti'nde de şöyle veya böyle devam etti. İslam dairesi içinde olmamız ve bir süre sonra neredeyse tüm İslam topraklarında hükümlü hale gelmemiz, çok doğal bir biçimde her etnisiteden Müslümanı yönetim katına taşıyordu. Bunda anlaşılacak bir şey yoktu ama Müslümanların yönetimindeki Osmanlı millet sisteminde yönetim katında pekala Müslüman olmayanlar da bulunabiliyordu. Öyle ki örneğin İmparatorluk içindeki Rum yöneticilerin ve Rum kültürünün etkisine bakıp bir Yunan tarihçi koca imparatorluğa “Türk-Yunan İmparatorluğu” diyebiliyordu.

Osmanlı İmparatorluğu, akli başında tüm Musevilerin “bizim” diye andıkları, sonradan “Ermeni temsilcisi” olarak karşısına çıkacak bir Ermeni’yi Dış İşleri Bakanı yapabilen bir devletti.

Türklerin tarihsel psikolojisindeki en büyük açmazı oluşturan konuydu hem yüksek bir yönetme idealine sahip olmak hem de hükümlerini yabancı kültürleri ödünç alarak sürdürmek zorunda kalmak. Türkleri yeniliğe sürekli açık tutmak gibi çok olumlu bir etkisi vardı bu açmazın ama Batı modernleşmesiyle karşılaşmamızda çok daha görünür bir hal alan bir yöneten-yönetilen yabancılaşması da yaratıyordu. İslamlaşma süreci, aynı inançları paylaşmanın getirdiği ortaklık ve aynılık duygusu nedeniyle Arap uygarlığıyla karşılaşmanın çok sancılı olmasının önüne geçmişti. Türklerin İslamiyet’in adeta kılıcı olarak başına geçmiş oluşu, ortada karşılaşma sancısı falan bırakmamış adeta Türk ve Müslüman özdeş hale gelmişti. Hatta yoğun İrani etkinin ardından Arap uygarlığıyla karşılaşma, araya Türk unsurunu da katarak bir sentez uygarlık şansı da yaratmış, Türk kolektif bilincinin benlik saygısını artırıcı bir rol oynamıştı.

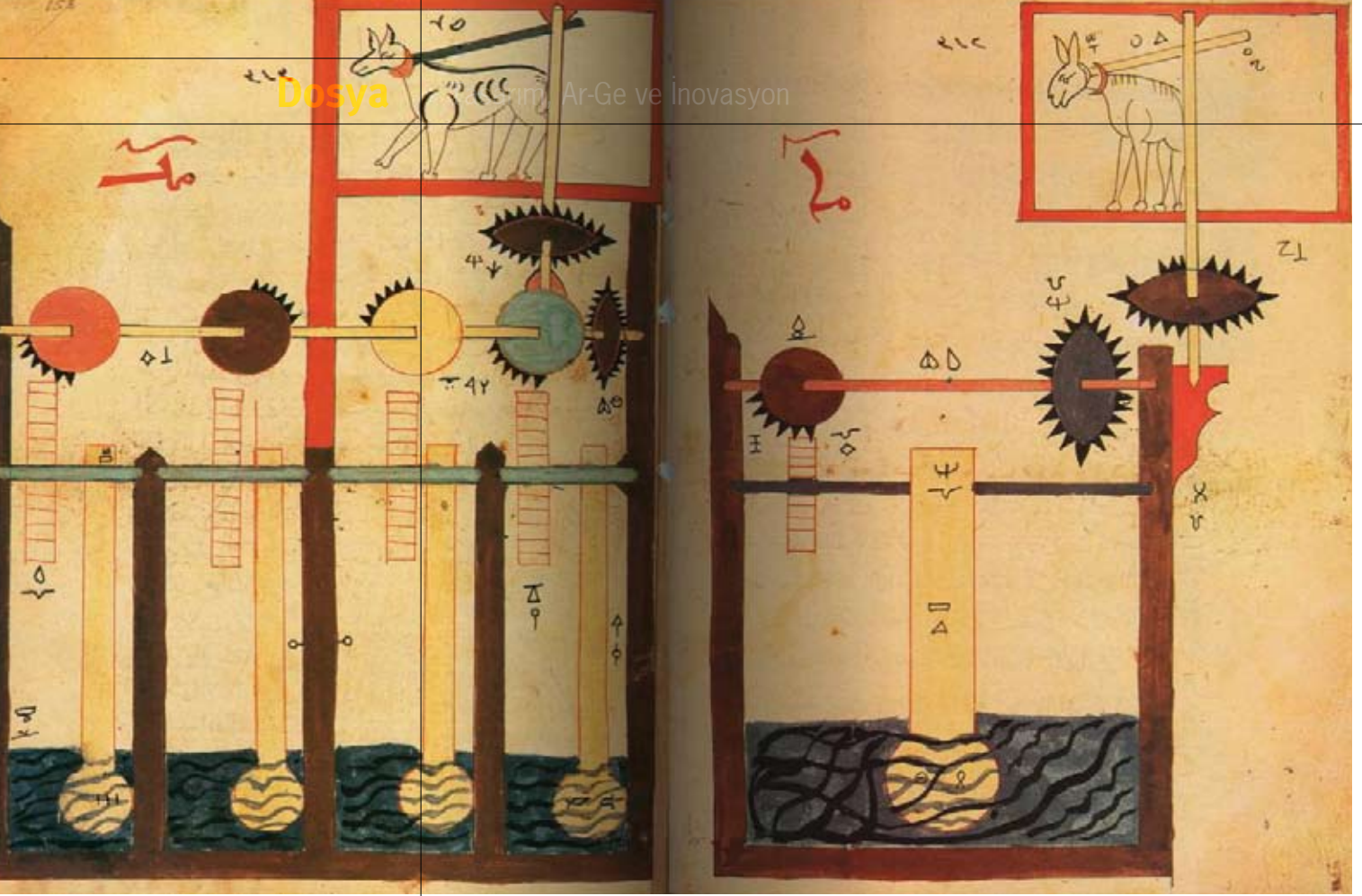
Ne var ki Osmanlı İmparatorluğu’nun gerileme döneminden itibaren modern Batı’nın meydan okumasıyla baş edilemeyince, yöneticiler çare olarak askeri teknolojide ve kısmen ekonomide modernleşme sürecine yönelmeyi buldular. Osmanlı’nın son dönemlerinde bu uygulama yöneten-yönetilen yabancılaşmasını çok üst noktalara çıkardı. Zira modern Batı uygarlığı yöneticileri ve ak-budunu hayran bırakıyor, tutum ve davranışlarını değiştiriyordu. Başlangıçta yalnızca askeri teknolojide savunulan modernleşmenin şimdi tüm hayat alanlarında olması gerektiği ileri sürülüyordu. Halkın olup bitenlerden büyük ölçüde haberi yoktu ve devletin başarısızlıklarını kaygıyla izliyordu. Kurtuluş Savaşı ve Cumhuriyet, ulusun kendi özgünlükleriyle var kalmak istediğinin ve bundan sonra çağdaş dünyadan geride kalma arzusunda olmadığının simgeleri idi. Modernleşilmeliydi ama kendine özgü bir yoldan giderek ve bağımsızlıktan ödün verilmeyerek.

Ancak Cumhuriyet dönemi, özgürlük ve bağımsızlığın coşkusunun yanı sıra geçmişin sorunlarından kaynaklanan sıkıntıları da birlikte getirmişti. Bu süreç değişik bilim dallarınca ortaya konulmaya çalışıldı. Biz sürecin tarihsel psikolojisiyle ilgiliyiz ve aslında ortaya konan birçok sorun da tarihsel psikolojimizdeki açmazla bağlantılıdır.

Türklerin yüksek yönetme ideali ve uygarlıklara karşı açık oluşları psikolojilerindeki en belirgin yanlardı. Bir başka uygarlığın, İslamiyet’in temsilcileri olarak modern Batı uygarlığıyla karşılaşmaları ve onun meydan okumasıyla baş edememeleri, Türklerin tarihsel psikolojilerinde büyük sarsıntılar yarattı. Ama böyle bir durumda onların şiddetli bir içe-kapanma yaşamaları beklenirken, tam tersi oldu. Hem kimliklerindeki İslami cevheri korumak hem de “çağdaş uygarlık düzeyinin üzerine çıkmaya çalışmak” şeklinde oldukça şaşırtıcı bir yola yöneldiler. Batılılar ve daha düne kadar bizimle birlikte hareket etmiş Müslüman topluluklar, bu kadar azimle yapılmış bir Kurtuluş Savaşı’ndan sonra Türklerin niye böylesine modernleşme derdine düştüklerini anlayamıyorlardı. Onların şaşkınlığı, Türklerin tarihsel psikolojilerini bilmemelerinden; oysa şaşılacak bir durum yoktu.

Ne olursa olsun, Türklerin bu kez işleri zordu. Çünkü biz Türkler, eskiden zamanın gereği olarak öne çıkan uygarlığın tek bir temsilcisiyle karşılaşıyor ve ona uygun, yani onların uygarlık ürünlerini alıp yönetimlerine talip olma şeklinde davranıyorduk. Modernlik ise uygarlıklarla karşılaşmamızda önceden uyguladığımız modelin aynısının uygulanmayacağı kadar değişik ve karmaşık süreçlerle işleyen bir uygarlıktı. Modern uygarlık, tarih boyunca olduğu gibi uygarlık temsilcisi olarak tek bir devletin değil birçok devletin birden öne çıkmasına fırsat verebiliyor, hatta bazı alanlarda bazı ülkeler daha önde gidebiliyordu.

Türklerin fetih tutkusunu yeniliğe açık olmalarını sağlamıştır. Bu tutku “kızıl elma”da simgeleşir. İlginci olan, Newton’ın başına düşen elma nedeniyle icat ve yenilikçilik kavramlarının Batıdaki simgesi de “elma”dır...

Türk tarihinin ilginç sıçramalarından birinin mimarı El Cezeri'nin çalışmalarıdır. Sibernetiğin kurucusu sayılan El Cezeri'nin kendinden sonraki ilk takipçisi 600 yıl sonra ortaya çıkar.

Bu durumda Türklerin tarihsel psikolojileri kendine özgü bir yoldan modernleşebilmek ve “çağdaş uygarlık düzeyinin üzerine çıkabilmek” için oldukça enteresan bir formül üretti. Türk yöneticileri ve toplumu tarihsel psikolojilerindeki işleyişinin gereği olarak kendisini bu yeni formül uyarınca davranmak zorunda hissediyordu. “En iyiyi, en yeniyi, en güçlüyü izle!” şeklinde ifade edebileceğimiz formülü uyarınca davranıyor, kendi modernleşme yolumuzu bu şekilde belirlemeye çalışıyorduk. Bugün, toplumsal davranışlarımız ayrıntılı bir tahlile tabi tutulsa, hep karşımıza bu formül uyarınca davranışlarımız çıkacaktır.

Türkler, göçebe-hayvancı, savaşçı bir topluluk olarak tarih sahnesinde yerlerini almışlardır. “En iyiyi, en yeniyi, en güçlüyü izle” formülü uyarınca davranış, kimileri Türklere özgü olarak görmeyip genel göçebelik ruh haliyle açıklamaya çalışabilirler. Örneğin “Göçebelik kültür yönünden önemli taraflarından biri, sentez yapabilmesidir. Bir yerde sıkışıp kalmaması, bir ‘klostrofobik’ hüviyete bürünmemesi, bütün onların ötesine giderek, değerli bulunduğu, yararlı bulunduğu, benimseyebileceği her öğeyi alıp, ortaya yepyeni bir sentez çıkarabilmesidir” ya da göçebenin “an”da yaşaması onu siyasi arenada fırsatçı yapmıştır diyebilirler.

Bize göre ise, genel göçebelikle ilgili olan yani her göçebe toplulukta şöyle ya da böyle bulunan davranış faydacılık (pragmatizm) ve pratikliklerdir. Oysa yeniye, uygarlığa, gelişmiş olana açıklık her tür göçebe toplulukta görülmez; Türk göçebelğine özgü nitelikler göstermektedir.

Türkler, liderlerinden de bu formüle uygun tutumlar beklemişlerdir: “Türk lider değişime açık olmalıdır”; dünyayı sürekli izlemeli, orada olup biten olumlu ne varsa ülkesine, kendi topluluğuna sunmak için çaba içinde bulunmalıdır. En iyisi, en güçlüsü olmaya çalışmalı, bunu yapamıyorsa bile yapabileni izlemeli, gözünü yükseklerden ayırmamalı, aza kanaat getirmemelidir. Asla içe-kapanmacı, dünyadan yalıtılmış ve yalnızlaşmış olmamalı, kendi söyleyip kendisi dinlememelidir. Ama onun izleyiciliği, sıradan bir taklitçilik ve körü körüne bağımlılık düzeyinde de olmamalı, özerk ve bağımsız karakterini her fırsatta ortaya koyabilmelidir.

Cumhuriyet tarihi boyunca liderlerimizin söylemlerine ve onlardan beklentilere odaklandığımızda, bu iddialı tavrı görürüz. Liderlerimiz adeta dünyayı karşısına alarak konuşmakta, dünyanın iyi bir izleyicisi olduğunu, dünyada yeni, iyi ve güçlü ne varsa

Türkiye'ye de getirmenin çabası içinde bulunduğu belirtmeye çalışmaktadırlar. Ancak dünyayı karşısına almak, dünyayı yenilginin kaçınılmaz olduğu bir savaşa davet etmek, uzlaşmaz bir biçimde masalara yumruk atıp durmak, boş sözlerle böbürlenmek değildir. Yöneticileri gibi kendisi de siyasette ustalaşmış Türkler, boş sözleri, sahte vaatleri, kof böbürlenmeleri çok iyi tanır, bilirler ve ona göre değerlendirme yaparlar.

Türk halkı değişimin, dünyaya ayak uydurmanın, bunun için eğitim almanın gereğinin farkındadır. Bu farkındalık, dünyadan geri kalmamak için her şeyi yapacak kadar ileri bir bilinç düzeyindedir. Ancak ne var ki, bu değişim ve yenileşmenin kendi etnik kimliğini zedelemeyecek tarzda olması gibi, gerçekleştirilmesi çok zor bir arzu da bu bilince eşlik etmektedir. Dünyaya ayak uydurmaya çalışırken davranışlarımızın da onlara benzemesi kaçınılmazdır. Dünyaya benzemememizin kendimizden uzaklaşmak olduğunun sanılması, ciddi bir acıya ve anlaşılabilir bir tepkiye yol açmaktadır.

Bugün de "En iyiyi, en güçlüyü ve en yeniyi izle!" formülü, kendisini dış politikamızdan bilim politikamıza her alanda gösterdiği gibi, insanımızın zihinsel işleyişinin temelleri de bu formüle dayanmaktadır. Hatta artık cumhuriyetimizin yöneticileri, gerçekten çağdaş olabilmek için Türk soyluların yaşam tarzlarının değişmesi gerektiğini anlayıp ona uygun eğitim ve istihdam politikleri izleseler de modern uygarlıkta birçok ülkede birçok farklı türde ürün ortaya çıkınca yani seçme şansı artınca bu formülasyonun geçerliliği daha da arttı.

Elbette "En iyiyi, en güçlüyü, en yeniyi izle!" me formülasyonuna bağlı bir düşünce ve davranış tarzının birçok avantajları vardır. Örneğin "tarihsel geriliği" böyle bir formülasyonla aşmaya çalışmak, bizi şimdiki durumda eski sosyalist ülkelerden daha ileriye götürmüştür. Yine aynı formülasyon sayesinde, çok rahatlıkla, tıbbımızın, yeniliklere milliyetçi bağnazlıkları nedeniyle direnen Avrupa tıbbından daha iyi bir konuma geldiğini söylemek mümkündür.

Ancak bu tür "izlemeci" bir formülasyona dayanmanın yol açtığı bazı sorunlar da kaçınılmazdır. Örneğin bu formülasyon yüzünden içeriğine bakılmaksızın, renkli gazete renksiz gazeteye, renkli televizyon renksiz televizyona, televizyon gazeteye ve kitaba tercih edilmekte, tüketim tutumlarını bu tercihler belirlemektedir. Halkın gözünde tarihsel olarak geri olanı temsil eden yazılı basın ve matbuatın bu ülkede gelişmesi için uygun bir psikolojik zemin yoktur. Ve bu çok acıklı bir durumdur. Örneğin bilişim teknolojilerindeki gelişmeler, baş döndürücüdür ve bu teknolojilerden en yüksek verimi almak, ancak sistemli bir organizasyonla mümkündür. Ülke genelinde, organizasyonel düzeylerde, bilişim standartları sağlanmadan her yeni gelişmeye ayak uydurmaya çalışmanın dev bir israftan başka bir faydası olmayacağı açıktır. Aynı sorun otomotiv sektörü için de geçerlidir: Yeniye ve güçlüye ulaşmanın biricik erdem olduğu bir ülkedeki lüks otomobil sayısındaki müthiş rakamları görünce, insan, "Bu lüks arabalar yerine daha mütevazı olanlar seçilseydi, belki Türkiye'nin ulaşım sorunu kalmazdı" diye düşünmeden edememektedir (Bakınız: Vatan Gazetesi'nin 22 Ocak 2007 tarihli "Türkiye'deki lüks oto satışına Mercedes Başkanı bile şaşırıldı" başlıklı haberi ya da Zaman Gazetesi'nin 12 Mayıs 2008 tarihli "Türklerin lüks tutkusu İngiliz oto devini şaşırttı" başlıklı haberi).

Uygarlıklara ve dinlere karşı hoşgörülü, yenileşmeye çok açgözlü; tamam, bunu anladık ama yenileşmenin ana gücü biz kendimiz olabilir miyiz?

Göçebe kültürü, pek doğal olarak sözlü kültürdür ve yazıya değil söze dayalıdır yani kitabi değil şifahi. Yazıya değil söze dayalı bir topluluk oluşumuz bazı kültür tarihi araştırmacılarına göre, zihniyet yapısını çok derinden etkileyen, hatta bambaşka kılan bir unsurdur. Birtakım araştırmacılar, sözlü ve yazılı kültür özelliklerini aynı anda barındıran; yazı yazmayı bilmelerine rağmen, sözlü niteliklerini yitirmemiş, konuşmaya gereğinden fazla önem veren, yaşam biçimleri nesneden ziyade kelimeye yönelik olarak gelişen kültürleri tanımlamak için "verbomotor (sözlü hareket eden) kültür" deyimini kullanmayı yeğlemektedirler.

Türkler, liderlerinden de bu formüle uygun tutumlar beklemişlerdir: "Türk lider değişime açık olmalıdır"; dünyayı sürekli izlemeli, orada olup biten olumlu ne varsa ülkesine, kendi topluluğuna sunmak için çaba içinde bulunmalıdır. En iyisi, en güçlüsü olmaya çalışmalı, bunu yapamıyorsa bile yapabileni izlemeli, gözünü yükseklerden ayırmamalı, aza kanaat getirmemelidir.

Fatih Sultan Mehmet, Osmanlı'nın tartışmasız en yenilikçi ve bilgiye değer veren padişahlarından biri...

Bizim gözlemlerimize göre ülkemiz de, “söz” ve “yazı” arasında kalakalmış, bir “verbomotor geçiş kültürü” özelliklerini taşımaktadır ve sözlü kültür özelliklerini büyük ölçüde korumaktadır. Türk insanı büyük çoğunlukla okuma yazma bilse de, resmi rakamlar yüksek bir okuryazarlık oranı bildirselere de, ancak sözlü kültürde görülebilecek bir zihinsel işleyişe sahiptir ve gündelik hayatında bunun doğal sonuçlarını sergilemektedir. Söze dayalı, şifahi bir topluluk oluşumuz, bizim psikolojimizde çok önemli etkiler yapmıştır.

Göçebe yaşantısının söze dayalı oluşunun en önemli başarısı, bugün, hala tertemiz bir Türkçe konuşabilmemizdir. Yabancı uygarlıklara, dinlere ve dillere oldukça açık bir uygarlık, din ve dil aracı olmamız, kurduğumuz büyük devletlerin bu nedenle yabancı kültür unsurlarını tercih etmesi ve eski kültür öğelerini ortadan kaldırmaya girişmesi bile, arı duru Türkçenin ayakta kalmasına engel olamamıştır.

Göçebelikle, sözlü kültür bağlantısının arı duru Türkçe konuşmamızdaki katkısının yanı sıra birçok olumsuz yanı olduğu da açıktır. Örneğin Türk boylarının göç ettikleri topluluklar içinde hızla dönüşmesi veya yok olup gitmelerinde, kendi tarihlerini yazacak, anlatılabilecek yeniden inşa edecek melekelerinin yeterince güçlü olmayışının payını da unutmamak gerekir.

Biraz önce ele aldığımız Türk'ün uygarlıklar karşısında kendisine hedef yaptığı “en iyiyi, en yeniyi, en güçlüyü izle” formülasyonunun ortaya çıkışında da sözlü kültürün tek başına yeterli olamayışının büyük etkisi vardır. Kitabılık, herhangi bir inanma ve yaşantı biçiminin belli bir zamana ve mekana sabitlenmesini sağlar. Buna bağlı olarak da ritüeller ve metinler kanonikleşir, insanlardan hayatlarını ve inançlarını bu kanona göre düzenlemesi istenir. Bu şekilde bir inanç omurgası, ortodoksi oluşur. İnsanların inanç ve yaşantılarında çeşitli nedenlerle savrulmalar olduğunda bu kanonlara göre kendilerine çekidüzen verirler. Şifahi kültürlerde kitabi kültürlerdeki bu kanonik direnç bulunmaz. Dinler tarihinde mezheplerin hep matbaanın keşfinden önce ortaya çıkmaları tesadüf değildir. Bugün bir Türk kent kültüründen söz edemiyorsak ya da kent yaşamımızda daha ziyade olumsuz görünümler gözüme çarpıyorsa, bunda yalnızca çarpık kentleşme değil, davranışlarımızı kentli kalıplar halinde düzenleyecek bir yazılı kültüre sahip olamayışımız da rol oynamaktadır.

Göçebelikle bağlantılı sözlü kültüre dayanmanın getirdiği olumsuzluklar bunlarla sınırlı değildir. Büyük devletler kurup, uygarlıklar, dinler, diller arasında aracılık etmemize rağmen, bugün dünyadaki benzerleriyle kıyaslanabilecek bir Türk tefekküründen bahsedilemez. Osmanlı İmparatorluğu döneminden beri devlet örgütlenmesi ve hukuk alanında her zaman beklenen atılımları yapma yeteneğini haiz olsak da, mimari, musiki ve şiir alanında her zaman başarılı ürünler verilse de, Batı kültürünün bilim ve felsefe alanındaki başarılarına asla yaklaşamamıştır. Bırakalım başarıyı bilim ve felsefe alanında tam bir kapalılık ve skolastik yaşanmış, Ortaçağ İslam filozoflarının, Mevlana ve Muhyiddin Arabî'nin eserlerini şerh etmekle yetinilmiş, ancak formel mantıkta kılı kırk yaran eserler verilebilmiştir. Elbette göçebelikle düşünmeye engel değildir, bizim de Türk tarihine yayılan bir tefekkür hayatımız vardır ama bu benzerlerinden oldukça farklıdır.

Türk halkı değişimin, dünyaya ayak uydurmanın, bunun için eğitim almanın gereğinin farkındadır. Bu farkındalık, dünyadan geri kalmamak için her şeyi yapacak kadar ileri bir bilinç düzeyindedir. Ancak ne var ki, bu değişim ve yenileşmenin kendi etnik kimliğini zedelemeyecek tarzda olması gibi, gerçekleştirilmesi çok zor bir arzu da bu bilince eşlik etmektedir.

Bu nokta çok önemlidir; göçebe düşünür ama felsefi düşünce üretmez, zira ihtiyacı yoktur.

Felsefi düşünce için durmak, düşüncelerini belli bir noktaya yoğunlaştırmak kaydetmek gereklidir. Sürekli bedeni yer değiştiren göçebe ayrıca bir zihinsel göçe ihtiyaç hissetmez, bulunduğu yeri ve zamanı anlamaya çalışır, bir öncekini kaydetme gereği duymaz, yalnızca yaşar. Düşünce tarihinde ve felsefeden bize özgü olanı yansıtabilen veya Türk olarak adından söz ettirebilen bir düşünür yoktur. İslam tarihi içinde Farabi, İbni Sina gibi Türk kökenli düşünürler elbette olmuştur ama onlar, haklı olarak etnik kökenleriyle anılmazlar, İslam düşüncesi içinde değerlendirilirler. Gerçekten de Türklerin çok önemli devletler kurmalarına, yerleşikliği başarabilmelerine, mimarisiyle, birçok başka eserleriyle, dünyanın çok önemli bir coğrafi alanına egemen olmalarına, birçok kültürlerle, düşüncelerle, uygarlıklarla iç içe yaşamalarına rağmen bir felsefe geliştirememiş olmaları düşündürücüdür. Bugün bile, kendine özgü bir düşünce sistemi geliştirmiş bir filozofumuz, düşünürümüz yoktur. Felsefecilerimiz, felsefe öğretmenlerimiz vardır. Ama ne yazık ki onlar, felsefeye katkıda bulunan, özgün bir düşünce geliştirmiş bir filozof, bir düşünür değillerdir.

Tüm uygarlık alanlarında olduğu gibi, bilimsel alanda da, önemli bilimciler yetiştirmemize rağmen hala yaratıcı değiliz, yalnızca aktarmacıyız. “En iyiyi, en güçlüyü, en yeniyi izle!” formülünün bilimsel haritamızda böylesine önemli bir yer tutmasının nedenlerinden birisi de bilimsel alanda öncü girişimlerde bulunmamamızdır. Üniversitemizin tuhaf bir bilim politikasına dayalı olarak son zamanlarda bilimsel yayın alanında gözle görülür bir performans geliştirmiş olması, bu söylediklerimizle çelişmez. Ortada gerçek bir bilimsel girişim yoktur, aktarmacı zihniyet devam etmektedir.

Türk tarihi boyunca, tüm uygarlık ürünlerini nasıl ince eleyip sık dokumadan, sindirip sindiremeyeceğimize bakmadan adeta kapış kapış almışsak, modern zamanlarda da teknolojiyi büyük bir rahatlıkla alıyoruz göçebe rahatlığıyla.

Erol Göka

1959 yılında Denizli’de doğdu. Ortaöğrenimini “parasız yatılı” olarak Aydın’da tamamladı. 1983’te “Tıp Doktoru”, 1989 yılında “Rub Sağlığı ve Hastalıkları Uzmanı”, İzmir’de tamamladığı askerlik görevinin ardından 1992 yılında “Doçent” olmaya hak kazandı. 1998’de Ankara Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesi Psikiyatri Kliniği Şefi oldu.

Psikiyatrinin birçok alanında yapılan bilimsel çalışmalarda yer almasına rağmen ilgisi, daba çok psikiyatrinin sosyal bilimlerle ve felsefe ile kesişim noktalarında yoğunlaşmıştır. İnsanın dinamik özelliklerine ve grup-varlığına olan ilgisi onu psikodinamik yönelimli klinik uygulamalara ve grup psikoterapilerine yönelmiştir. 1991 yılında altı yıl süren bir eğitim faaliyetini tamamlayarak Uberlingen Moreno Enstitüsü’nün onayladığı “Psikodrama Asistanı” belgesini almaya hak kazanmış, “Psikodrama Terapisti” olmak için gerekli olan teorik ve uygulamaya dönük çalışmaları yerine getirmiştir. “Türkiye Günlüğü” ve “Türkiye Klinikleri Psikiyatri” dergilerinin yayını; birçok tıp ve beşeri bilimler alanındaki derginin danışma kurullarında bulunmaktadır. Yayınlanmış kitapları arasında öne çıkanları “Psikiyatri ve Düşünce Dünyası arasında Geçişler”, “Varoluşun Psikiyatrisi”, “Bilimlerin Vicdanı Psikiyatrisi”, “Buradan Böyle: Gündelik Hayatın Psikososyopolitiği”, “Psikiyatriden Psikiyatrye Bakışlar”dır. Psikiyatri uygulamalarının deneyimi ve felsefi ilgilerinin sonucu olarak ortaya çıkan görüşlerini, “Hayata ve Aşka” kitabında toplamıştır.

Son dönemlerde çalışmaları, büyük grupların davranışlarının dinamiklerine ve tarihsel kökenine yönelmiş ve bu çabasının ürünü olan kitabı “İnsan Kısım Kısım: Topluluklar, Zibniyetler, Kimlikler” ve büyük grup davranışı ile ahlak ve siyaset felsefelerinin etkisiyle ortaya çıkan denemelerini içeren “Türkiye Vardır” adlı kitabı yayımlanmıştır. Uzun zamandan beri Türklerin tarih boyunca değişmeyen tutumlarını anlamaya yönelik çabaları, “Türk Grup Davranışı” adı altında 2006 yılı başında kitaplaştırılmıştır. İlgili bilimsel ve toplumsal çevrelerin yoğun ilgisini çeken ve birçok özgün görüşü barındıran bu çalışma, çok verimli tartışmalara neden olmuştur ve olmaktadır. “Türk Grup Davranışı” kitabı nedeniyle Göka, Türkiye Yazarlar Birliği “2006 yılı Yılın Fikir Adamı Ödülü”ne layık görülmüştür. Erol Göka, “Türk Grup Davranışı” adı altında başlattığı balen süren çalışmalarını kitaplaştırmaktadır. “Türklerin Psikolojisi” bunların ilkidir.

Erol Göka, 2008 yılında, “ilmi çalışmalarıyla Türk milletinin ufkunu açan eserler ortaya koyması dolayısıyla, Ziya Gökalp/ Türk Ocakları İlim ve Teşvik Armağanı’na layık bulunmuştur.

Belki başka uluslar yabancı teknolojiyi bizim kadar dinamik bir şekilde alamıyor. Biz kolayca alıp kullanıyoruz, ama geliştirmiyoruz. O teknolojiye bir katkıda bulunmuyoruz. Şimdiye kadar, uzun tarihine rağmen, tek bir bilimsel icadı olmayan, tek bir coğrafi keşif yapmamış olan tek büyük ulus biziz belki de. Geçtiğimiz 130 yılda, Türkiye’de alınan patentlerin büyük bir kısmı yabancı şirketlerin son on yılda kendi ürünlerini korumak için aldıkları patentlerdir. Yeni icatlar değildir. Hepsi dış kökenlidir. 130 yılda Türkler sadece, çok az patent almıştır. Bunların hemen hiçbiri, dünya bilimine ve teknolojisine katkı olmamıştır. Halbuki Amerika’da haftada 4000 ila 5000 patent alınıyor ■